

brez šminke

Štefanič . 5. 12. 2011

O akcentu in kontekstu

Marko Mandič: MandičStroj. Režija **Bojan Jablanovec**, produkcija Via Negativa, koprodukcija SNG Drama Ljubljana.

Tanja Lesničar - Pučko

Kaj sta tokrat hotela povedati **Marko Mandič** in **Bojan Jablanovec**, ko sta se lotila te revije »the best of M. M.«? Pojasnilo nam da igravec že kar na začetku: takoj, ko pripravi oder, si ogleda občinstvo, mu že vnaprej dodeli nekatere vloge in se pred našimi očmi iz civila preobleče v prvo vlogo. Zaluča nam ga v obraz v klasičnem vianegativovskem smislu »ker ste vi tako hoteli«: igravec je stroj za proizvodnjo čustev, ki jih je gledališče dolžno proizvajati, ker jih gledalci pričakujemo (in smo zanje tudi plačali, kajne?), da bi sploh lahko izstopili iz sebe, se identificirali z dogajanjem in sodelovali v obredu. »Zato vam bom zdaj v zgoščeni obliki – in z vašo asistenco, za spremembo – pokazal tisto, kar hočete: gore emocij na enem kupu.« V dokaz, kako zavzeto je služil tej nalogi celih dvanajst let, nam torej performer Mandič prikazuje igralca Mandiča skozi sedemintrideset različnih vlog iz predstav od leta 1998 do 2010.

Te vloge seveda niso obrobne, saj gre za enega najboljših slovenskih igralcev, zaposlenega v največjem slovenskem gledališču, z bogato neinstitucionalno bero. Njihova parada kaže, kako so različni režiserji pravzaprav določali

njegov igralski profil, ko so ga z zasedbami (so)definirali predvsem kot igralca bučnih strasti, ekscesa in ekspresionistične geste, in ne nazadnje, kako so iz njega naredili prvega slačifanta slovenskega gledališča – kako je dejansko res stroj za proizvodnjo čustev z obilno pomočjo znoja, krvi, urina in sperme, ki jih radodarno deli z nami. Seveda Mandič svojega poklicnega življenja ni preživel le kot stroj za izločanje, a izbor poudarja prav to ekstremno plat in v prvi polovici predstave (namerno?) rahlo utruja z vzdrževanjem nenehno iste vzburjenosti.

MandičStroj pa ni le to, je spretno in duhovito navezovanje vloge na vlogo, besedila na besedilo, je nekakšno režiranje odlomkov dram v novo celoto in vzpostavljanje novih povezav ter odmevov med tako sopostavljenimi deli. Vloge zarisujejo igralčevo kariero, a hkrati tudi prerez uprizorjene dramatike v tem času, peljejo nas skozi naše gledalske spomine.

Ali je treba povedati, da je igravec izvrstno odigral tako posamezne vloge kot različne prehode iz ene v drugo in tudi sestope iz vlog v Mandiča - zasebno osebo, ki na koncu samorazkrivajoče (če ni tudi »zasebni Mandič« le še ena vloga) spregovori o občutku, da ga ljudje prenehajo imeti radi, ko ga dodobra spoznajo? Ne, saj je Mandič pač prva igralska liga.

Težava tega projekta – in zdi se mi, da težava obstaja, ne glede na eminentno nagrado, ki jo je že prejel – pa je verjetno njegova selitev na oder *Male drame*, se pravi zamenjava konteksta. MandičStroj je namreč logično nadaljevanje niza neinstitucionalnih projektov Bojana Jablanovca in *Vie Negative*, v katerih Mandič in drugi igralci že leta raziskujejo igralčevo samorazumevanje, produkcijske razmere umetnosti in odnos med nastopajočim ter gledalcem. V nizu teh raziskav, ki že leta potekajo v kontekstu neodvisnih, prekernih produkcijskih pogojev, je MandičStroj dodatna osvetlitev te problematike iz nekega drugega zornega kota, iz kota etablirane gledališke zvezde, ki so ji namenjeni predvsem ekstremi. V Stari elektrarni so ti ekstremi morda na neki način delovali celo kot tujek, kot preforsirano gledališče iz nekega drugega sveta, in so ta čustva dobila neki zamaknjeni učinek, ironičen pridih. Na repertoarnem odru *Male drame*, kjer je Mandič »doma«, pa se je v zadevo prikradla neka druga razsežnost samonanašalnega showcasea, stand up komada, kjer je ost ideje o instrumentalizaciji igralca in vprašanja njegovega neizmakljivega jedra izgubila svojo ostrino. Prekrila jo je demonstracija igralskih bravur.

Tako občutljiva je gledališka materija – zamenjaš kontekst in si zamenjal akcent.